

Primena Nušićevih retoričkih postupaka u vođenju jutarnjeg programa Jovane Joksimović

Maja Fićović¹

Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka

Nikola Perišić

Institut za političke studije, Beograd

DOI: 10.5937/cm18-44564

Sažetak: Jovana Joksimović je novinarka i voditeljka koja je najveći deo svoje dosadašnje karijere posvetila vođenju istog formata emisija, a to je jutarnji program i tu vrstu televizijskog formata radi skoro 20 godina. Upravo iz tog razloga se može smatrati jednom od najiskusnijih presenterki u Srbiji kada je u pitanju ova vrsta programa i voditeljkom koja se najduže u kontinuitetu bavi formom jutarnjeg programa u Srbiji. Tokom svoje karijere radila je na tri različite komercijalne televizije, a to su: Pink, Prva i K1. Treba napomenuti da je na Pinku i Prvoj često program vodila u paru sa Srđanom Predojevićem. Uz to s istim kolegom, radila je i na Javnom medijskom servisu (RTS). Zbog svega navedenog predmet rada jesu retorički postupci Jovane Joksimović prilikom vođenja jutarnjeg programa. Nušić u svojoj knjizi „Retorika” ukazuje da je dobar stil zasnovan na „jasnosti i čistosti govora, kao i na pravilnim tonskim artikulacijama”. Osnovna hipoteza od koje se polazi u radu je da, bez obzira na različite komercijalne televizijske kanale na kojima je radila, je Jovana Joksimović sklona istim retoričkim postupcima kao što su prekidanje sagovornika ili paralelni govor sa sagovornikom što otežava praćenje razgovora koje vodi. Uz to, istraživanje i analiza je pokazala da u novinarskom izražavanju Jovane Joksimović dominantan nelogičan i neskladan pristup što za posledicu ima da ne postoji pravilan red prilikom intervjua koje radi u svom televizijskom programu. Takav pristup ima daleko-sežne posledice po razvoj kulture dijaloga u javnoj sferi.

Ključne reči: jutarnji program, Jovana Joksimović, retorička analiza, Nušićeva retorika, komercijalni televizijski kanali

---

¹ Kontakt sa autorima: nikola.perisic.fpn@gmail.com

UVOD

Televizija se smatra najdominantnijim medijim za informisanje u Srbiji (Vukojević 2015). Svoju moć televizija zasniva na činjenici da je audio-vizuelni medij (Juričić 2017). Privlačnost i rasprostranjenost televizije nam pokazuju i empirijski podaci da se osam od deset građana i građanki Evrope svakodnevno informiše putem tog medija uprkos razvoju interneta i društvenih medija (Directorate-General for Communication 2020). Takođe, u Evropi se prosečno ispred televizijskog kanala provodi 220 minuta (Austin, Barnard & Hutcheon 2015). Apsolutno iznad proseka nalazi se stanovništvo u Srbiji koje u proseku dnevno ispred televizijskog kanala provodi nešto više od pet sati (Kljažić 2016). Kao najgledaniji vid televizijskog programa izdvaja se informativni program (Nielsen & Sambrook 2016). Kod ovakve vrste televizijskog formata kredibilnost predstavlja jedan od najvažnijih elemenata koji treba da bude ispunjen, pre svega zbog etičkih novinarskih standarda, a zatim i zbog komercijalnih uspeha medija, odnosno gledanosti i poverenja koji će steći kod publike (Schweiger 2000). Dakle, to i jeste jedna od ključnih uloga medija, da „omogućuje građanima da budu pravovremene i neutralno (objektivno) informisani” (Holbert 2005, 511). Televiziju od drugih medija razlikuje uverljivost žive slike (Car 2010). Zbog toga Burdije (Bourdieu 2005) smatra da „televizija postaje arbitar u društvenoj i političkoj sferi” (277). Ono što sve češće postaje karakteristika televizije, da osim u informativne svrhe, ima i zabavnu ulogu. „Gledanje televizije postaje najpopularnija zabava na svetu” (McQueen 2000, 13). S obzirom na to da se televizija uglavnom gleda kod kuće, odnosno u intimnom krugu, televizijski program je od svog početka stvorio oblike personalizovanog (direktnog) obraćanja publici (Turković 2005).

Ključnu ulogu u posredovanju ka publici imaju voditelji programa (Prado i ostali 2020). Osoba koja govori, uz vizuelne elemente, nalazi se u žiži i iz tog razloga treba da postoji odlična priprema za televizijski nastup kako bi se poruka prenela na pravi način (Kukavica 2021). Kako bi se što uspešnije ostvario željeni odnos sa publikom televizijski kanali prave programsku šemu. Klasifikacija programa se može izvršiti na osnovu različitih kriterijuma, a jedan od tih kriterijuma je u kom periodu dana se emituje program. Tako možemo razlikovati: 1) *jutarnji program* – koji se najčešće emituje u intervalu između 6 i 10 sati; 2) *dnevni program* – koji se najčešće emituje u intervalu između 10 i 16 časova; 3) *poslepodnevni program* – koji se najčešće emituje u intervalu između

16 i 19 časova; 4) *večernji program* – koji se najčešće emituje u intervalu između 19 i 23 časova; 5) *noćni program* – koji se najčešće emituje nakon 23 sata (Turković 2005, 351). Kada je reč o *jutarnjem programu*, u Srbiji neretko se izlazi iz ovih okvira jer gotovo sve televizije ovu vrstu televizijskog programa emituju do posle 10 časova, a često traju i do 11 časova i duže.

Iako je jutarnji program zamišljen kao primarni informativni program u kojem gledaoci dobijaju relevantne, a pre svega servisne, informacije koje se odnose na stanje u saobraćaju, vremenske prilike i planirana isključenja vode i struje. Međutim, format jutarnjeg programa je u prethodnim godinama i pod uticajem sličnih formata iz Sjedinjenih Američkih Država, Kanadi i Australiji, postao dominantno bazirani na aktuelnim političkim, društvenim i kulturnim temama (Cleary & Bloom 2009). Tako da se trenutno jutarnji programi koji se emituju u Srbiji slabo međusobno razlikuju. Naime, sve televizije u Srbiji su, u svoje jutarnje programe, uvrstile intervjue sa analitičarima, stručnjacima iz različitih oblasti koji su iz određenog razloga u žiži tog dana, političarima i drugim javnim ličnostima koji dolaze iz sfere kulture, zabave ili sporta. Gotovo svi televizijski kanali u Srbiji imaju identičnu šemu jutarnjeg programa: počinje se sa „pregledom štampe” gde se komentarišu najznačajnije društveno-političke teme, zatim se obrađuju pojedinačno najznačajnije teme iz oblasti domaće i međunarodne politike, da bi se u poslednjem delu posvetili temama iz oblasti kulture i zabave u kojima gostuju glumci, pevači ili sportisti. Sve češći trend u sadržaju jutarnjeg programa je organizovanje političkih debata u kojima učestvuju političari ili analitičari koji imaju različita stanovišta o pitanjima iz domaće ili međunarodne politike. Samim tim televizijski studiji prerastaju u arenu gde se političari i analitičari nadmeću da predstave upravo svoje argumente kao „najistinitije” i „najispravnije”. Zbog toga uloga voditelja u posredovanju u razgovoru postaje značajnija. Kao jedna od najiskusnijih u toj vrsti televizijskog formata može se smatrati Jovana Joksimović koja već skoro 20 godina vodi prvenstveno jutarnji program. Tokom rada na RTS-u, Pinku i Prvoj često je program vodila sa kolegom Srđanom Predojevićem, dok je prelaskom na K1 otpočela isključivo samostalno da vodi ovaj televizijski format. Sva tri komercijalna televizijska kanala, čiji su jutarnji programi koje je vodila Jovana Joksimović predmet analize rada, emituju jutarnji program između tri i pet sati svakog dana. Svi analizirani jutarnji programi su kolažnog tipa i najveći deo vremena posvećen je razgovorima sa gostima u studiju i povremenim

uključenjima „sa terena”, tako da pojedini razgovori ponekada traju i gotovo sat vremena. Publici su verovatno najzanimljiviji segmenti ovog programa koji uključuju analize stručnjaka aktuelnih društvenih i političkih događaja, kao i ukrštanje stavova gostiju koji imaju različite stanovišta o različitim društvenim i političkim procesima. Zbog značajnosti tema koji se obrađuju u jutarnjim televizijskim programima potrebno je da novinar/ka vlada dobrim stilom koji je zasnovan na „jasnosti i čistosti govora, kao i na pravilnim tonskim artikulacijama” (Нушић 2017, 118-120)². Uz to, Nušić ukazuje koliko je važno da novinar „u svakom razgovoru je potrebno da se pojedinac stara da koristi lepe izraze i izboru reči, kao i da sasluša sagovornika” (Нушић 2017, 54). Posebno ističe da je tokom razgovora potrebno izbegavati amfibolije (dvosimeslene reči) i umetnute rečenice (Нушић 2017, 121).

TEORIJSKI OKVIR

Osnov novinarskih žanorva u okviru svih vrsta medija predstavljaju intervjui. Najjednostavnije određenje intervjua je da on predstavlja „svaki komunikativni čin između dvoje ljude” (Basset 1968, 15). Ovakva forma novinarskog žanra veoma je zastupljena u svim rubrikama, od politike, društva, ekonomije, kulture, sporta do estrade. Zahvaljujući pitanjima i odgovorima na ta pitanja uspostavlja se neposredna komunikacija između sagovornika i publike (Stanojević 2009). Tačnije, intervju je uvek zasnovan na „dijaloškoj formi između novinara i intervjuisane osobe ili osoba sa željom da se javnosti prikaže određena tema ili ličnost” (Јевтовић, Петровић и Арацки 2014, 121). Kljajić (2016) smatra da intervju odlikuje „saopštavanje i objašnjavanje činjenica” (7). Imajući u vidu da se u Srbiji sve više otvaraju televizijski kanali koji su isključivo informativno usmereni, novinari tih televizijskih kanala se koriste intervjuom kako bi preneli informacije i novosti o aktuelnim temama publici.

Kljajić (2016, 104) govori o tome da treba razlikovati intervju kao metod u koji se svrstava intervju za prikupljanje podataka i intervju za sagledavanje gledišta i stavova. Kao drugu vrstu identifikuje intervju kao samostalni novinarski žanr u koje spadaju tematski intervju i intervju portret zahvaljujući kojima javnost saznaje o životu i karijeri važnih ličnosti kao što su akademici, umetnici, sportisti... Miljanić (2001, 236-237) smatra da postoje dve vrste intervjua:

² Prvi put je „Retorika” Branislava Nušića objavljena 1934. godine, a za potrebe pisanja ovog rada korišćene se reizdanje iz 2017. godine

iznuđeni intervjui kada se redakciji ili novinaru ponudi određena ličnost zbog svog društvenog uticaja ili kada neka ustanova, odnosno institucija, predloži svog predstavnika da govori u medijima zbog postojanja opšteg interesa. Druga vrsta je polemički intervju u kojem novinar zauzima polemički stav prema sagovorniku i protivreči mu kako bi u interesu javnosti saznao sve što je neophodno.

Prilikom vođenja intervjua najvažnija je uloga novinara. Odnosno, bitno je kako će novinar voditi razgovor i koju vrstu jezičkih sredstava će odabrati tokom razgovara (Младенов 1980). Tačnije, potrebno je da novinar bude spreman da uputi dobru ulogu i/ili pitanje (Stanojević 2009). Ta uloga novinara, koja zauzima centralno mesto u sponi između publike i sagovornika, posebno je uočljiva u televizijskom novinarstvu (Рус-Мол и Загорац 2014). Na taj način novinar ispunjava svoj demokratski kapacitet i potrebu da društveni sistem održi zdravim (Kulić 2020). Ipak, da bi novinar dosegao taj nivo potrebno je da prođe određeno vreme i da se on javnosti „dokaže” kao kredibilan i stručan (Roščin 1989). S druge strane Todorović (2006) govori o tome kako nametanje protivrečnosti neretko postoje svojstvo medijskog izražavanja. Sličnog stanovišta je i Stanojević (2013) koji objašnjava da se različite forme novinarskog izražavanja ne poklapaju sa predmetom o kojem se govori i/ili piše. Međutim, sve češća karakteristika novinarske retorike postaje govor bez dokaza i efikasnosti (Sapunar 2000). Zbog svega navedenog, važno je da novinar na pravilan i konzistentan način iskazuje svoje misli. Odnosno, kako naglašava Stanojević „pravo pitanje nastupa, tek, ako svako sledi svoju misao i sluša sagovornika” (2009, 81).

Osim dobre pripremljenosti novinari treba da se izražava na jasan i pravilan način. Potpunije, novinarska naracija ne treba da zamara publika, a u sebi treba da sadrži činjenice (Barašin, Kalinić i Milutinović 2013). Dakle, novinarski stil koji je zasnovan na izboru jezičkih sredstava i samim tim postaje autonomna stilaska kategorija (Младенов 1980). Ipak, treba imati u vidu činjenicu da novinarska stilistika i retorika zavise od toga kojim novinarskim žanrom se služi novinar (Stanojević i Mirkov 2022). Kada govorimo o novinarskom stilu i retoričkim postupcima najvažnije je da novinarska upotreba i odabir jezičkih sredstava bude razumljiv većini populacije i da novinar prepozna problem o kojem govori i/ili piše. Govori se o tome da je novinar ključni subjekt u komunikološkom trouglu koji čine novinar, sagovornik i publika (Nujić 2010). Sigurno da se iz tog razloga, onda, novinar može smatrati ključnim za primenu novinarske stilistike i retorike. Upravo na osnovu važne uloge koju novinar ima

u društvu jasno je da novinarski stil ima značajno mesto za razvoj kredibilitnosti novinara.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA I UZORAK

Predmet istraživanja jeste retorički stil koji novinarka i voditeljka Jovana Joksimović primenjuje u intervjuima tokom vođenja jutarnjeg programa na različitim komercijalnim televizijama, odnosno na Pink, Prvoj i K1 televiziji. Istraživanje će obuhvatiti različite intervjuje koje je Jovana Joksimović uradila u tom televizijskom formatu od 2016. do 2021. godine. S obzirom na to da je novinarka i voditeljka Jovana Joksimović vodila jutarnji program od nekoliko sati gotovo svakodnevno tokom radne nedelje, biće primenjeno slučajno uzorkovanje i odabrani su intervjui i debate koji su izazvali pažnju šire javnosti zbog aktuelnosti tema koje su tom prilikom obrađivane. Biće analizirana četiri intervjuja koja je vodila i jedan politički duel koji je vođen u njenoj emisiji. Uzorak je odabran na osnovu toga da se analiziraju jedni od najznačajnijih društvenih i političkih događaja u tom vremenskom periodu u Srbiji. Intervjui koji će biti analizirani obuhvataju dva intervjuja koja je uradila sa Aleksandrom Vučićem kao najznačajnijom političkom ličnošću u Srbiji u prethodnih skoro deset godina koji je obavljao funkcije predsednika Vlade i predsednika države, kao i dva intervjuja koja je uradila sa kolegama novinarima: Veljkom Lalićem iz nedeljnika *Nedeljnik* i Miodragom Popovim koji je nastupao ispred Udruženja novinara Srbije (UNS). Duel političkih neistomišljenika koji je uzorkovan je debata između Čedomira Jovanovića i Boška Obradovića. Osnovna hipoteza od koje se polazi u radu je da bez obzira na različite komercijalne televizijske kanale na kojima je radila, Jovana Joksimović je sklona istim retoričkim postupcima koji su zasnovani na čestim prekidanjem svojih sagovornika prilikom razgovora koje vodi.

Kao najpogodnija metodologija za efiksano ispitivanje osnovne hipoteze od koje se pošlo u radu je retorička analiza. Retorička analiza će biti zasnovana na preporukama ispravnih retoričkih postupaka koje je Nušić dao u svojoj „Retorici”. Nušić smatra da „retorski stil uvek ima zadatak da izazove određeni efekat” (Нушић 2017, 115). S tim u vezi novinar bi uvek trebalo da teži efektima koji ne izazivaju njegov negativan i odbojan retorski stil gledaocima kao što su neprimerene upadice, komentari, preopširni uvodi i zaključci ili podilaženje sagovorniku zbog njegove društvene i/ili političke moći, već da svojim stilom

ispunjava ono što se očekuje od novinara, a to je da postavlja pitanja od javnog značaja i na primer način da insistira na takvim odgovorima (Stanojević i Đorđević 2020).

INTERVJU SA ALEKSANDROM VUČIĆEM NA TELEVIZIJI PINK

Mandatar za sastav nove Vlade i predsednik Srpske napredne stranke Aleksandar Vučić gostovao je kod Jovane Joksimović na Pink televiziji 29. maja 2016. godine. Razgovor koji je trajao dva sata, najavila je tiho, rukama oslonjena o sto. Uvod u ovaj razgovor koji pravi Jovana Joksimović je dug i dodaje da se Aleksandar Vučić nalazi na televiziji koja mu je naklonjena.

Razgovor teče mirno, s tim što je na bradu naslonila ruku, kao da se već sprema za raspravu, dok pokušava da mu postavi pitanje, budući da je Vučić prekida. U narednom delu Joksimović je već prešla na pitanja gledalaca (moguća nesigurnost da postavi svoja pitanja), a ubrzo kreće duži Vučićev monolog, koji novinarka pažljivo sluša, pokušavajući da ga prekine, ali joj to ne uspeva i onda počinje preklapanje glasova. Na konstataciju sagovornika da je „priča o fantomkama” izmišljena, pita ga „kako to mislite izmišljena”. Posle izvesnog vremena prekida sagovornika i kaže i dalje vrlo umereno, da će doći na tu temu. Nepotrebno je da Jovana Joksimović govori „kako će se doći i do teme”, jer upotreba tog izraza ukazuje na „školski i ziheraški pristup”, kao i da sve o čemu se razgovara „predstavlja temu” (Stanojević i Đorđević 2019, 62-63). U nastavku svog izlaganja Jovana Joksimović pita „šta ćete učiniti”, konstatujući da joj se čini da on vrlo dobro zna ko je to učinio (rušenje), dok on kaže, „neću ja, nego nadležni”, ona kaže „dobro”. To izgovoreno „dobro” je suvišno i narušava pažnju gledalaca intervjuja, dovoljno je bilo samo da pređe na sledeće pitanje. Novinar je tu da postavi pitanje, zatraži objašnjenje na prethodno, ali ne i da ocenjuje da li je to „dobro” ili da na taj način zatvara jednu i prelazi na sledeću temu. Jasno je da u takvom razgovoru ne postoji dijalog između novinara (voditelja) i političara.

U narednom delu intervjuja, voditeljka počinje polemiku, sklapa ruke i postaje srčanija, postavljajući pitanja u nizu „da ste danas na tom mestu i da možete i takve stvari da istražite, da li biste dali nalog da se istraži... ali Vi ste se složili sa tim da je nenormalno rekli ste da su uradili idioti citiram Vas; a mislite li da je neko iz grada upleten u to, pa šta Vam osećaj kaže.” Sledi žustar razgovor.

Dok sagovornik govori da je „sve na njemu”, ona kaže „Vi stalno preuzimate sve na sebe, ali imate mehanizme da sprečite te lopove ili kako god se oni nazivaju”. Tu treba zapaziti da voditeljka, dok razgovora, na određeni način laska Vučiću. Životić (2001, 201) smatra da je osnovna karakteristika laskanja „očekivanje materijalne ili neke druge pogodnosti, dok laskavac ulaže samo lepe i prijatne reči”. Sličan vid laskanja Jovana Joksimović upućuje Vučiću u delu razgovora kada govore o tome kako će Vučić primati građane od 5 do 8 sati ujutru. Joksimović konstatuje „nije lako, deluje potpuno neverovatno”.

Jovana Joksimović u sledećem delu razgovora, otpočinje govor o projektu „Beograd na vodi”. Joksimović kaže „Vi znate da ja što se tiče projekta *Beograd na vodi*, ja to podržavam, znate šta nisam verovala da ćete to da uradite, nisam sigurna ni danas da ćemo za deset godina imati taj projekat” i ponovo izlazi iz okvira intervjua. Nedopustivo je da novinar daje svoje mišljenje i komentariše da li je to dobro ili ne, da li je verovao ili nije u nešto o čemu govori i tako gledaocima, slušaocima, čitaocima nameće svoj stav, već je neophodno da bude objektivn i nepristrasan, kako bi oni sami formirali svoje mišljenje i stav o tome da li je to dobro ili nije. U nastavku razgovora, Joksimović objašnjava da od kako su objavili broj telefona na koji građani mogu da se jave i postave pitanje, da on neprestano zvoni, i da je stiglo najviše pitanja lične prirode. „Ljudi pitaju kada ćete da im rešite probleme, od privatnog života do problema sa komšijama. Čini se da ste na sebe preuzeli sve rešavanje svih problema građana Srbije, što apsolutno nije Vaš posao” konstatuje, i izlazi iz okvira profesionalnog.

Kada su govorili o smenama na RTV Vojvodine voditeljka kaže „mora narod da ima nekog kog će da opsuje, a zašto ste to Vi”. Nakon što kaže da neće ići na RTS, ona pita, „a hoćete li da dolazite na Pink”? Na odgovor „hoću”, ona kaže „pa eto zato onda pričaju da mi radimo za Vas”, on kaže „baš me briga šta pričaju”, a ona kaže „pa mene je briga”. Potpuno suvišna konverzacija jer gledaoce ne zanima na kojim televizijama će predsednik države da gostuje, a na kojima ne i kao koji su razlozi za to. Uz to, primetan je neuspešan pokušaj Jovane Joksimović da se našali na račun svoje televizije da je „režimska”. U nastavku intervjua, oko spekulacija za sastav nove vlade, kreće rasprava jedan na jedan i nadmudrivanje, kao da se radi o političkim oponentima. U jednom delu ona kaže „ne, samo da šaljete inspekcije i da rade kako treba, eto samo to”. Vučić pita, šta da radi jedan inspektor, a ona kaže „pa da zaposlite još inspektora”. Razgovor se pri kraju vraća u mirne granice, kao na početku.

INTERVJU SA VELJKOM LALIĆEM NA TELEVIZIJI PINK

Kao i prethodni analizirani intervju, i ovaj je, Jovana Joksimović radila u okviru Jutarnjeg programa TV Pink 14. oktobra 2016. godine, a karakteriše ga aktuelna tema i vrlo nadahnuta najava. *Nedeljnik* je objavio navodni intervju s predsednikom Amerike Donaldom Trampom, koji je američka administracija demantovala. Voditeljka razgovor započinje pitanjem, koje u ovoj konkretnoj situaciji ima ulogu najave razgovora za publiku: „Da li je *Nedeljnik* prevaren ili je upao u žarište američke izborne kampanje?” Nakon što mu je poželela dobro jutro, sledi opširna najava i lekcija o novinarstvu i „čemu nas godinama uče u ovom poslu”, a to je da „ako si pogrešio, izadeš i to saopštiš”. U drugom pitanju objašnjava, za gledaoce ne toliko važno, kako se dobijaju veliki, ekskluzivni intervjui. I dok Lalić objašnjava kako je došlo do spornog intervjua, voditeljka traži pojašnjenje. U jeku razgovora, gleda u kameru i kao da se obraća gledaocima, a ne gostu. Lalić dugo i opširno govori. Izenada postavlja pitanja šta misle da se zapravo desilo i nastavlja „da li je moguće da je Tramp toliki prevarant? Da li je poenta da se ovde njima delovi ne dopadaju ili poenta da on nije dao intervju?” Ovo su već pitanja na koja aktuelni sagovornik sigurno nije u prilici da odgovori, budući da su se i sami tek suočili sa situacijom. Podnećete krivičnu prijavu, pita. „Pa sad videćemo, da li krivičnu”, kaže Lalić. Joksimović iskazuje pijetet prema kolegi i novinarskoj profesiji, kao i situaciji u kojoj se uticajni nedeljnik našao iako postoje elementi koji ukazuju da je moglo doći do rasprave i nametanja mišljenja. To dokazuje upravo pitanje „da li se njima nije dopalo ili je poenta da nije dao intervju”, te pitanje u vezi sa eventualnom krivičnom prijavom.

Međutim, za razliku od razgovora sa političarima, u kojima ispoljava neprestanu potrebu za polemisanjem, u ovom intervjuu iskazuje poštovanje prema kolegi i mediju iz kog dolazi i sam intervju je staloženiji i mirniji u odnosu na ostale. Lalić, inače vrsni novinar, kao da je bio suviše iscrpljen vrlo neprijatnom situacijom u kojoj se našao *Nedeljnik*, i sam kao da je težio tome da ne ulazi u bilo kakve rasprave, osim da mirno objasni gledaocima, šta se zapravo dogodilo i svoje vreme je iskoristio isključivo za to. Ovakav pristup se može tumačiti i na način da je ovaj intervju plaćen, ali za to nema jasnih dokaza. U prilog „plaćenom prostoru” može govoriti i to što je Lalić otišao na televiziju koja se uređivačkom politikom i sadržajima koje plasira bitno razlikuje u odnosu na *Nedeljnik* čiji je glavni i odgovorni urednik, ali koja ima značajan rejting, što je *Nedeljniku* i te kako išlo u

prilog, kako bi većina populacije bila informisana o tome šta se zapravo dogodilo i kako je što se njih tiče došlo do spornog intervjua.

INTERVJU SA ALEKSANDROM VUČIĆEM NA PRVOJ TELEVIZIJI

Ovog puta sa predsednikom Srbije i Srpske napredne stranke Aleksandrom Vučićem 6. juna 2019. godine na Prvoj televiziji razgovarala je Jovana Joksimović sa svojim kolegom Srđanom Predojevićem. Predojević počinje intervju, ali se Joksimović odmah ubacuje, i poalo izveštšeno, kreće u polemiku postavljajući niz pitanja i tu započinje jedan vrlo brz dijalog. Prateći pokrete i mimiku Vučića, Joksimović konstatuje tokom razgovora, da on više nije nasmejan. Kad on kaže da nema na koga da bude ljut, pita „niste li ljuti na EU”. Budući da je rasprava živa, neverbalna komunikacija prati verbalnu. Brz dijalog se nastavlja, a kolega voditelj biva potisnut u drugi plan.

Posle dužeg odgovora predsednika Srbije, prekida ga i nadgllašava, nabrajajući nesprove dene odluke iz dijaloga sa Prištinom i daje svoje projekcije. Nastavlja se vrlo živa polemika. „Ako sam Vas ja dobro razumela, a Vi me ispravite ako nisam, onda ćete Vi biti taj koji će reći, pa ne neću pod tim uslovima, nema šta ni da se sastajem”. Primetno je naglašavanje zamenice „vi”. Na njegovu konstataciju da hoće da kaže da je on kriv u svakom slučaju, odgovara „pa dobro, to nije nešto što je pozitivno”. On je pita ima li rešenje, na šta ona odgovara „pa nemam, pitam Vas”. U ovom delu, pokušava da se, na neki način, izjednači sa gostom, u ovom slučaju predsednikom, i pokaže svoju „bitnost”, time što on njoj upućuje kontrapitanje. Mirkov ističe da je važno da novinar treba da pronade sklad kada je potrebno da govori i prekine sagovornika potpitanjem, a kada da ćuti i pusti sagovornika da govori (Mirkov 2012).

Na odgovor Vučića da se ponaša kako je u najboljem interesu naroda, sledi serija pitanja. „Pa da li je u najboljem interesu naroda da upravo to radite? Kako se meri šta je interes srpskog naroda, na koji način Vi to stavljate na vagu, dakle ako nam je s jedne strane značajan taj prvi i drugi jul, najava velikih sastanaka, potencijalnog otvaranja novog dijaloga, onda s druge strane, ako je bilo ko izričit s jedne strane, šta je tu dobro za nas?” Ovde je previše konstatacija i pitanja, preširok uvod u pitanje, i ponovo naboj ka erističkom koji je nesavladiv. Međutim, sagovornik prihvata igru, kako bi za sebe izvukao najbolje, i postavlja njoj pitanje šta je to što on treba da uradi, i da mu to ona i kaže, međutim, ubacuje

se kolega novinar i postavlja pitanje. Vučić ne odustaje, ponavlja pitanje Jovani Joksimović. Ona, smejući se izgovara „opet ja da Vam odgovorim”, dok Vučić kaže „pa Vi, zato što mi pet puta govorite da je to nešto što nije dobro, evo Vi mi kažite šta da uradim”. I sledi rasprava, pitanje na pitanje... Jovana Joksimović ponavlja „i opet da Vam ja dam odgovorim”. Nadmudrivanje zasnovano na razmeni kratkih međusobnih pitanje se nastavlja i u delu koji se odnosio na to „koliko radi” Vučić, Joksimović kaže: „Vi ste želeli da budete na toj poziciji, pa? Da li je referendum rešenje?” Vučić odgovara „o čemu Jovana”. „Pa, o čemu”, nastavlja Joksimović. „Pa imate li vi nešto da predložite”, upitao je ponovo Vučić i opet nadmudrivanje i polemika.

Vučić nastavlja svoje izlaganje sa „da zavedem diktaturu”, te nabroja primere i ističe „da neće kao u Makedoniji da izađe 35 posto glasača i da kaže prošao referendum”. Joksimović kaže „pa vidite da i tako može”, na šta on odgovara „pa može, ali ja tako neću, kod mene tako ne može, u Srbiji demokratskoj zemlji ne može sa 30 posto da prođe referendum”. Sledi još jedan dijalog, pričanje uglas, dok Joksimović vrlo svesna publike i gledalaca, sve vreme gleda i u gosta, i u kameru. Kolega novinar pokušava da smiri situaciju i izgleda kao arbitar.

Kad Vučić kaže da ga ne interesuje što u novinama piše „ko će mu prvi zabiti nož u leđa”, ona odgovara sa „kako Vas to ne interesuje, to su vam prvi saradnici, naravno da Vas interesuje”. On kaže „uopšte me ne interesuje”. Joksimović uporno nastavlja „kako Vas ne interesuje ko su vam prvi saradnici”. Kao i u prvom analiziranom razgovoru sa Vučićem uočljivo je podilaženje i određeni nivo laskanja. Onda vrlo srčano objašnjava kako njegovi saradnici treba da brane politiku koju Vučić zastupa. Opet vrlo živa rasprava. Nastavlja u maniru savetnika predsednika, a ne novinara. Sličan pristup Jovane Joksimović primetan je kad se otvorilo pitanje slobode medija. Na pitanja predsednika Vučića da li im se nekad neko mešao u kreiranje programskog sadržaja, ona odgovara sa „niste”. „Pa šta mi onda kažete, žalite se na slobodu medija, a kažete da imate potpunu slobodu”. Joksimović: „Ja se ne žalim, ja Vas pitam.” Vučić: „Vi se ne žalite”. Joksimović: „Ima onih koji se žale”... Jovana pita, „a da li je problem kad kažete tajkunski mediji?” Vučić kaže „pa zar nisu?” Ona kaže: „Pa dobro, ali znate da iz vaših usta to ima ozbiljnu težinu”. On kaže „pustite to, ja vas pitam, a zar nije, rako”. Jovana Joksimović na to ćuti. Vrlo neprofesionalno, posebno odgovor kojim daje saglasnost da su pomenuti mediji „tajkunski”, ali „primećuje” da Vučić sa pozicije predsednika države, ne bi trebalo da to kaže.

Kasnije mu čita rezultate određenih političkih istraživanja i sve postaje neozbiljno, šaljivo, ravno zabavi gledalaca i izostaju ozbiljna pitanja i odgovori. Na samom kraju, neprofesionalno ga pita da li gleda njihov jutarnji program. „Volela bih da pogledate naš jutarnji, da vidite da stvarno imamo i pozitivne priče”. Pitanje koje se ovde postavlja da li je novinaru zaista važno da se predsedniku države dopadne određeni programski sadržaj ili treba kroz svoj program da otvori pitanja važna za građane i generalno za interes javnosti. Odnosno „novinar treba da oseća odgovornost za Drugog i sebe kao drugog” (Stanojević i Đorđević 2019, 60).

INTERVJU SA MIODRAGOM POPOVIM NA TELEVIZIJI K1

Prvi analizirani intervju Jovane Joksimović na televiziji K1 bio je 2. juna 2021. godine sa Miodragom Popovim ispred Udruženja novinara Srbije (UNS). Voditeljka Jovana Joksimović, u najavi razgovora, saopštava da u najstarijem Udruženju novinara Srbije (UNS) „pljušte ostavke”, što je izraz i jezička konstrukcija koja se često čuje u svakodnevnom jeziku. Takav rečnik je više karakterističan za žargon nego za književni jezik. Žargon se može odrediti i kao „svaki instrumentalni govor grupe ljudi, staleža ili klasa koji se u svom specifičnom načinu sporazumevanja nastoji odvojiti od standardnog govora” (Sabljak 1981. 68). Dalje saopštava još informacija i postavlja retorsko pitanje, „šta se to desilo da se struka podelila, nižući dalje pitanja ko je i kakav trag ostavio u UNS-u, šta je to sporno u izboru novog predsednika, kao i radu generalnog sekretara?” Retorsko pitanje u toku izlaganja komunikator sam sebi postavlja i na njega odgovara, ili pak tako postavlja pitanje da se u njemu već nalazi odgovor. Ovom sintaksičkom figurom pojačava se pažnja i interesovanje recepijenata, ističe se emocionalni naboj govornika, a stilski uzev - razbija se monotonija ravnomernog izlaganja, poruka dobija elemente dinamičnosti i manje ili veće dramatičnosti. U svakom slučaju retorsko pitanje efektno deluje, te se stoga koristi u svakodnevnoj jezičkoj komunikaciji, u pesničkom, novinarskom, pa i naučnom stilu (Младенов 1980, 89).

„Iz drugog ugla o svemu što se dešavalo nakon sednice na kojoj je izabrano novo rukovodstvo UNS-a” i vrlo naglašeno izgovara „nakon”, podižući obrve, „govori *moj gost*”, Miodrag Popov. Ovde pre svega treba nalisiti njenu facijalnu ekspresiju koja se svrstava u neverbalni vid komunikacije. Nušić (2017, 167) to naziva „nemi organi” i zaključuje da je to „jedan od načina da govornik izrazi

svoje stavove". Voditeljka naglašava „moj”, a trebalo bi „naš gost”, budući da je gost televizije, a ne njen. Kamera tek tada prikazuje gosta i do tada je publika u neizvesnosti. Izgovara „nekako mi se čini da moramo da naglasimo nekoliko stvari” (gledajući u papire ne u sagovornika), potom kaže „Vi i ja smo se čuli pre dva dana”, podižući pogled ka kameri, pa tek prema sagovorniku, pitajući ga da li može da to ispriča gledaocima? Ukoliko to nije dogovoreno, taj postupak je neprijatan za gosta i nije profesionalno da u živom programu priča kako je tekao dogovor za gostovanje. To onda samo privlači pažnju gledalaca, koji vole da „zavire” i iza kamere, i saznaju „ekskluzivno” kako je izgledao privatni razgovor gosta i voditeljke. U ovom konkretnom slučaju to bi bio marketinški trik, i zadržavanje pažnje gledalaca. Motiv zbog kog voditeljka to objašnjava u programu može biti i taj što ima potrebu da opravda prisustvo određenog gosta studiju, možda onima kojima je naklonjenija, a koji su dan pre toga gostovali i komentarisali isto dešavanje u vezi sa izborom novog predsednika UNS-a. Takođe, ovde se uočava i motiv samopotvrđivanja. Motivom za samopotvrđivanjem obuhvata se neodređena, veoma opšta ali intenzivna i za ljude karakteristična težnja da se potvrde kao osobe i da i sami sebi, a i ljudima u okruženju pokažu da njihovo postojanje i njihova aktivnost imaju smisao i vrednost. Takva težnja proizilazi iz specifične ljudske karakteristike koja se sastoji od svesti o samom sebi i svome postojanju (POT 2003, 240).

„Pozvali ste me da mi kažete”, nastavlja gledajući nagore, „da mi kažete da sam uradila jednostrano razgovor” (gost kaže da nije tako rekao) ali ona nastavlja, „odnosno da mi kažete da sam jednostrano izabrala gošće”, naglašava, „to ste rekli da, i ja sam odmah rekla dođite u emisiju”. Voditeljka izrazito gestikulira rukama, i nastavlja. To je često prisutno tokom razgovora. Voditeljka se obraća gledaocima i saopštava im kako je tekla priprema za tu emisiju i koga je pozvala da gostuje. Za to vreme, gleda u sto, u papire ili lap top koji je pred njom, sve vreme držeći olovku u ruci, a onda počinje i prstima leve ruke da okreće prsten na desnoj, što se može tumačiti kao blaga napetost. Navaro (2020, 184) smatra da je preplitanje prstiju odraz niskog samopouzdanja i sumnje. Sve vreme ona govori i dominira. Po Argajlu (Argyle 1972, 256), treća funkcija komunikacije je praćenje verbalne komunikacije. Tako govorni iskazi, praćeni neverbalnim znakovima, postaju pitanje ili tvrdnja, zapovest ili molba. Da bismo to postigli, koristimo razne paralingvističke znakove, kao što su pauze u govoru, podizanje i spuštanje glasa, naglašavanje reči, i tako dalje. To vidimo i kod Jovane u prva dva minuta najave intervjua.

Kada gost kaže da se vratimo na početak, odgovara sa „ajde” što se smatra kolokvijalnim izrazom i nije reč primerena za novinarski stil, za televiziju, koja pored informativne ima i obrazovnu funkciju. Smeje se, kada gost kaže da je on pozvao i pita da li se seća, sada već gleda samouverenije u njega i smireno odgovara „sećam se”. Gost kritikuje prethodne gošće citirajući njihove izjave koje demantuje, dok ona pita „a da li je tačno”, i to ponavlja nekoliko puta, podiže desnu ruku i gleda ga pravo u oči. Istraživanja su pokazala da previše često gledanje, posebno ako je oštro, može se doživeti kao nadmenost, nepoštovanje sagovornika ili čak kao pretnja (Argyle 1972, 261). Gost i dalje brani svoje stavove u kontekstu događaja na izboroj skupštini UNS-a, i spominje da je i on iz devedesetih, dok se ona blago sarkastično smeška na to. Poluglasno, ali naglašeno, dok kamera snima gosta. Argajl (Argyle 1972, 263) govori i o kinezičkoj komunikaciji, koju ovde vidimo, a koja se zasniva na telesnim pokretima, na voljnim i nevoljnim pokretima ruku, šake i prstiju, glave, lica, posebno, očiju i usana.

Popov kaže da neće ići u UNS, ako nema potrebe, da nije išao ni pre, dok ona pita, „pa znam sad, ali na šta sve to sad liči?” Smeje se, više je to usiljen smeh, i izgovara pomerajući sve vreme ruku udesno, kao i telo, „šta znači nisam ulazio, neću ulaziti.” Gost nastavlja, a ona ga poluotvorenih usta sluša, budući da je zastala na pola sa pitanja. Ovde razgovor gubi nit, smisao, suštinu, voditeljki kao da izmiče razgovor, a gost nažalost ne ume da uhvati taj trenutak, i razgovor se vrti oko jedne priče, šta je rekao, ko je rekao, ne dajući odgovor ni na jedno pitanje koje zanima gledaoce. U kojoj meri je javni interes u informisanju zamenilo spinovanje i „pričanje priče” i kome koristi, a kome šteti širenje senzacionalizma i tabloidne nekulture (Stanojević i Đorđević 2019, 22).

U nastavku, duže od 20 sekundi kamera prati voditeljku, dok Popov govori. Ona sluša, desetak sekundi joj je desna ruka podignuta, ali oslonjena na lakat. Lagano je spušta, slušajući ga, konačno sa punom pažnjom, zatvorenih ustiju, ozbiljna, bez naglih pokreta. Skoro 30 sekundi gledaoci posmatraju njene neverbalne pokrete na ono što Popov govori. Tek kada ona spusti pogled ka papirima, reditelj odlučuje da gledaoci vide gosta koji je sve vreme govorio. Jovana pita: „Slažeš li se da pogledamo šta su rekle, pa da prokomentarišemo?” Prikladnije bi bilo da je upitala, „da li ste saglasni da pogledamo, ili „ukoliko si saglasan da pogledamo”, s obzirom na to da je razgovor nastavljen na „ti”. Na kraju izlaganja ponovo vraća pogled na sagovornika koji sada preuzima ulogu

govornika i na isti način, po predvidljivom obrascu nastavlja sa prevratanjem očima što, takođe, nije primeren postupak za javni nastup na televiziji. Zaključak je da više gledamo u drugu osobu kada samo slušamo, nego kada sami govorimo, što je i ovde slučaj. Samo u proseku oko polovine vremena (oko 50%) razgovora sagovornici gledaju jedan u drugoga i tokom razgovora sagovornici se tek povremeno gledaju pravo u oči (Argyle & Dean 1965, 296).

Posle emitovanog dela emisije od prethodnog dana, koji će dalje biti predmet razgovora, na ekranu su oboje, a potom kamera prelazi na Jovanu, koja gleda u gosta, dok olovku drži pod bradom upitno i nasmevano, skoro pobedonosno, što podseća na profesorku, koja propituje učenika, od koga ne očekuje tačan odgovor. Podiže obrve, gost govori da je sve na nivou tračarenja, ona pita, „a tračarenje?” Brada je i dalje oslonjena na olovku, autoritativni stav voditeljke se ne menja, okrenuta je i gleda ka gostu, koji je dosta opušten, i nastavlja: „Dobro, ali ajde s čim se ne slažeš, da li je u redu da na čelu UNS-a, bude čovek koji prima državnu platu?” *Čovek koji prima državnu platu*, vrlo naglašeno izgovoreno. To govori dovoljno glasno i uverljivo. Pogotovu je neverbalno komuniciranje superironije u izražavanju emocija, koje ispoljava sa najvećim stepenom iskrenosti. Istinitost neverbalnog komuniciranja obezbeđuje okolnost da ga ne kontroliše centralni nervni sistem, pa tako ni odluke koje bi iz njega dolazile (Životić 2001, 51). Gost nastavlja monolog, Jovana pažljivo sluša, iako je sve izgubilo smisao, prati ga smirenije nego na početku, i najzad ga prekida „nisam sad razumela poređenje, izvini nisam uopšte razumela poređenje”, dodirujući kažiprstom leve ruke bradu. Razgovor dobija razmere polemike. Primetno je da Joksimović ponavlja isti pokret kada prekida sagovornika, pogleda u njega, pa u kameru, pa u sto, papire ili lap top, prekida vrlo dekoncentrisano i neusredsređeno, jer tamo gde bi imala prostora da prekine, ona ga pušta da govori i obrnuto. Dodatnu neprijatnost kod gledalaca stvara i konstantno pričanje uglas, tonci ne utišavaju mikrofone, puštaju da sve ide uživo. Izgleda kao da je Popov intervjuisan, samo da zadovolji pravilo druge strane u novinarstvu, a da se ništa konkretno i značajno nije saznalo, nijedan odgovor nije dobijen, ni nakon pola sata razgovora, uz mnoštvo optužbi i digresija, razgovor je završen.

DEBATA IZMEĐU ČEDOMIRA JOVANOVIĆA I BOŠKA OBRADOVIĆA NA TELEVIZIJI K1

U ovom intervjuu za razliku od prethodnih, dva su gosta u studiju, a Joksimović ovog puta sama vodi razgovor. Debata je emitovana na K1 televiziji 29. juna 2021. godine. Najava intervjuja koji je segment jutrnjeg programa, a koji traje duže od sat vremena, je duža nego što je uobičajeno. U uvodu se osvrće na Rezoluciju o Srebrenici usvojenu u parlamentu Crne Gore, govori o reakcijama iz regiona, sve to kroz osmeh. Pita goste „gde smo tu mi” i koliko je presuda Ratku Mladiću „nama stavila omču oko vrata kao narodu”. Odgovor započinje Obradović, kog ubrzo prekida dodatnim pitanjem „imamo li mi zasluga što nas tako tretiraju vezano za to da smo genocidan narod i šta bi rekao Čedomiru Jovanoviću, koji je izjavio da je Republika Srpska genocidna tvorevina”. Ne-prestano ga prekida tražeći dodatna pojašnjenja. „Dobro, Vi mislite da smo mi kao narod dužni da poštujemo presude u Hagu” pita dok drži olovku u ruci i skupljena tri prsta. „Neko će raširiti svoje papire, olovke, materijale svuda oko sebe i laktovima će se izboriti za dominaciju” (Havapo 2020, 152).

Okreće se drugom gostu pitajući „I Vi kad čujete ovo, Vi kažete šta“? Jovanović kaže „ništa”, i pita je, „a šta očekujete“? Odgovara opširno da ne očekuje da nekom on (Jovanović) diktira političke stavove, niti da se raspravlja ako na to aludira (Jovanović) nego da kaže „da li je to Srbija u kojoj želi da živi“? Jovanović sporije odgovara, opširno, ali ga nijednom ne prekida. Ka njemu je okrenuta i direktno ga gleda, ne koristi olovku, ne otvara šaku i slično. U nastavku se nadovezuje na njegove odgovore, kao da pokušava da dokaže da zna i da je upućena, budući da se prethodno viđeno da baš i ne zna razliku između dva suda u Hagu. Zato sada kada govore o Vidovanu i Americi navodi da je Čikago proglasio Vidovdan praznikom grada, dok gost o tome priča. Autori smatraju da „promućuran novinar nikada neće pitanje formulisati sintagmom *mene zanima*, nego čarobnom formulom skrivene odgovornosti: *Naše gledaoce zanima* (Stanojević i Đorđević 2019, 67).

Jovana Joksimović nastavlja razgovor pitanjem upućen Obradoviću „zašto ne veruje Vučiću”. Dodaje „šta on Vama kaže”, „i Vi mu ne verujete”, „molim Vas hoću da mi ispričate”. Obradović govori o tome da je Vučić sa Tačijem crtao mape za razganičenja, a ona ga pita „jeste li Vi njemu rekli što si crtao mape”, „šta Vam on kaže”, „šta biste Vi uradili da imate tu ponudu”. Kad sagovornik započinje odgovor sa „ko se odrekao u miru,” pita „znači išli biste u rat”. Ovde

insinuira. On pita „gde Vi vidite rat” ona nastavlja „koja je to druga albanska država” pa zatim zaključuje „Vi, u stvari želite da u okviru Srbije bude druga albanska država, kako je Vi zovete”. Obradović kaže, ne ja želim da do toga ne dođe itd. Na osnovu svega prikazanog u ovoj debati može se zaključiti da je mnogo pitanja gde se insinuira odgovor, i izazivanje sagovornika je pokušaj da se zbuni, prevari. Kao što fizičko gomilanje stihova ne gradi pesmu, tako ni gomilanje novinarskih reči nije dovoljno da stvori dijaloški smisao (СТАНОЈЕВИЋ 2009, 127).

Jedan intervju koji zaista novinarski ništa nije doneo, gde nema doprinosa za preciznom informisanju javnog mnjenja i u kom novinarka u prvi plan ističe sebe. Razgovor u kom je pokazala da nije dovoljno pripremljena, pa potom prepustila stihiji intervjuu, gde dva gosta razgovaraju i raspravljaju međusobno, a ona nestaje iz razgovora i postaje posmatrač. Gotovo da je nestala poslednjih dvadeset minuta jednosatnog intervjuu, koji je deo jutrnjeg programa. Pokušava samo da se zahvali i završi, dok oni nastavljaju u istom tonu. Budući da nisu hteli da prekinu, ona odjavljuje intervju, i dodaje „ako ste slobodni sutra u isto vreme, čekam vas pošto nema kraja ovom razgovoru vašem ali da,da, ali hvala vam u svakom slučaju”, govori kroz neuobičajeno glasan smeh za ozbiljne televizijske formate koji je više karakterističan za zabavne formate poput talk-show emisija.

ZAVRŠNA RAZMATRANJA

Polazeći od postavljenih hipoteza, nakon analize sadržaja intervjuu u jutarnjim programima, nesporno je da je voditeljka je sklona istim retoričkim postupcima kao što je često prekidima sagovornika i istovremeni (paralelni) govor dok govori gost. Uz to, prisutna je određena vrsta laskanja i divljenja najvišim državnim predstavnicima što otežava njenu ulogu objektivnog i neutralnog novinara čiji je zadatak da postavlja pitanja koji su interes javnosti.

Formati su slični, kao i gosti, način vođenja emisije sa neznantim razlikama, koje su više doprinos televiziji na kojoj radi, ili sebi, nego doprinos novinarstvu i javnom interesu. Dakle, može se zaključiti da ne postoji znatna razlika u retoričkom nastupu i ponašanju bez obzira na kojoj komercijalnoj televiziji je nastupala Jovana Joksimović. Jasno se može zapaziti da Jovana Joksimović „krši” određene elemente i preporuke koje Nušić nudi u svojoj „Retorici”. To je najuočljivije na primerima prekidanja sagovornika i/ili želje da se inputiraju i

nametnu određeni stavovi, kao i kroz nepotrebno upadanje u reč sagovorniku. Primetni su pojedini vidovi neverbalne komunikacije koja podrazumeva različite aspekte facijalne ekspresije i smeha koji je neprimeren vrsti emisije koju vodi i samim tim utiče na publiku koja prati emisiju (Нушић 2017).

Kao što je naglašeno, kroz sve analizirane emisije dominira prekid govora ili paralelni govor sa intervjuisanim i kada nema potrebe za tim. Sagovornike prekida kada god to poželi, čak i kada se razlog ne nazire, a često da bi iskazala dominaciju i nekakvu moć nad sagovornikom, ulazi u raspravu, najčešće bespotrebno, po čemu je veoma prepoznatljiva. Nije uputno prekidati misli sagovorniku, jer intervjuisani ima pravo da potpuno iskaže svoje misli da zaokruži celinu, ali svakako to treba učiniti kada se udalji od teme i postane ličan. Sklona je iznošenju svojih komentara i stavova što se, takođe, ne može smatrati dobrom novinarskom praksom zato što takav stil narušava zadržavanje u okvirima objektivnog i neutralnog informisanja građana i građanki.

Uvodi su uglavnom preopširni, a krajevi stereotipni. Ne postoji jasnost i sklad u izražavanju koji je neophodan za dobrog novinara kako bi stekao poverenje publike, jer cilj novinara treba da bude jasan i u službi javnog informisanja. Intervjui često skliznu iz suštine i teško je pronaći vest iz analiziranih razgovora, budući da je intervju i istraživačka metoda. Sam stil intervjuja je jasan, živ u segmentima, skladan samo u izvesnim delovima. Takođe, intervjui u okviru jutarnjih programa nemaju dinamiku, traju od 15 minuta do nekad i duže od sat vremena. Gubljenje dragocenog vremena za važne informacije i sadržaje, da bi se ispunio program koji su u nekom novom trendu sebi zadale sve televizije, da im jutarnji programi traju duže nego samo jutro. S druge strane, ne može se osporiti aktuelnost tema i raznovrstan izbor gostiju koje intervjuiše, od visoko pozicioniranih političkih ličnosti, do umetnika, sportista, lekara i ostalih stručnjaka u svojoj oblasti. Takođe, Jovana Joksimović neretko postavlja nejasna pitanja u kojima dominiraju različite zamenice koje doprinosi nejasnosti tih pitanja i samim tim otežava praćenje emisije gledaocima, ali i samim učesnicima koji imaju veoma kratko vreme da protumače na šta treba da odgovore.

Ovakav trend prati većina današnjih televizija, ako se uporede rejtinzi i sadržaji najgledanijih programa. To je ono što veliki oglašivači traže od medija, tako da se i programi usredsređuju i prilagođavaju što većoj gledanosti, kako bi na tržištu bili što konkurentniji. U prilog tvrdnji Džozefa Tjuroa (2013, 240), sadržaji koji se okreću komercijalnom i sve više prate navike gledalaca, kao svog

potencijalnog korisnika o kom god proizvodu da se radi, ne mogu značajno unaprediti demokratske vrednosti jednog društva.

Novinari u intervjuima bi trebalo da vode računa o kulturi dijaloga i da se drže osnovnih principa profesije, pažljivo slušaju sagovornika, a prekidaju samo onda kada se udalji od teme ili jasno izbegava da odgovori na postavljeno pitanje. Zato je neophodno raditi na medijskoj pismenosti i jačati je kod primalaca poruka, odnosno u ovom slučaju gledalaca. Na taj način bi medijska obrazovana publika razumela koji su osnovni principi novinarskih postulata i samim tim bi izvršila pritisak na novinare i voditelje da odgovornije obavljaju svoj posao i u skladu sa interesima javnosti. Dakle, svi konzumenti medija, trebalo bi da razmišljaju o pravilima koja važe za medije, jer što su više informisani i imaju znanje o regulaciji medija, odnosno koja ih pravila zakonom zagwarantovana štite, kako bi bili svesniji primalac informacija i imali jaču sposobnost da odbrane i svoje etičke stavove.

Literatura

- Austin, A., Barnard, J. i Hutcheon (2015). *Media Consumption Forecasts*. ZenithOptmedia.
- Argyle, M., & Dean, J. (1965). Eye-contact, distance and affiliation. *Sociometry*, 28: 289–304.
- Argyle, M. (1972). *Non-verbal Communication in Human Social Interaction*. In Hinde, R. A. (ed.), *Non-verbal Communication*, 243-269. Oxford: Cambridge University Press.
- Barašin, O., Kalinić, Z., i Milutinović, M. (2013). Odgovornost za javnu reč. *Svarog* 6, 118-140.
- Bassett, G. A. (1968). *Praktično intervjuiranje: priručnik za rukovodioce*. Zagreb: Panorama.
- Bourdieu, P. (2005). O televiziji-Pozornica i kulise. *Evropski glasnik-Le Messenger européen*, 10, 270-308.
- Car, V. (2010). Politika i političari-glavna tema i glavni junaci televizijskih vijesti. *Analiza Hrvatskog politološkog društva: časopis za politologiju*, 7(1), 193-212.
- Cleary, J. & Bloom, T.A. (2009). Selling News: Behind the Content of Cable and Broadcast Morning Shows. *Electronic news*, 3(1), 13-31.
- Directorate-General for Communication. (2020). Media use in the European Union. Pristupljeno 18. aprila 2023. godine <https://op.europa.eu/en/>

publication-detail/-/publication/c2fb9fad-db78-11ea-adf7-01aa75ed71a1/
language-en

Holbert, R. L. (2005). Back to basics: Revisiting, resolving, and expanding some of the fundamental issues of political communication research. *Political Communication*, 22, str: 511–514.

Životić, R. (2001). *Izražavanje novinara*. Beograd: Savremena administracija.

Јевтовић, З., Петровић, Р., и Арачки, З. (2014). *Жанрови у савременом новинарству*. Београд: Јасен.

Jurčić, D. (2017). Teorijske postavke o medijima—definicije, funkcije i utjecaj. *Mostariensia: časopis za društvene i humanističke znanosti*, 21(1), 127-136.

Kukavica, J. (2021). *Moć medija u hipermedijskom okruženju*. Fakultet političkih nauka: Sarajevo.

Kulić, M. (2020). Redefinisanje uloge novinara u novom medijskom okruženju: ideologija novinarstva, polarizacija medija i socioekonomski položaj novinara. *CM Komunikacija i mediji*, 15(48), 115-135.

Кљајић, В. (2016). *Интервју у штампи, онлајн магазинима и на интернету*. Београд: Чигоја.

McQueen, D. (2000). *Televizija*. Beograd: Clio.

Миљанић, М. (2001). *Новинарске подуке и доуке, водич кроз новинарство*. Подгорица: Радио Црна Гора.

Младенов, М. (1980). *Новинарска стилистика*. Београд: Научна књига.

Наваро, Џ., и Карлинс, М. (2020). *Шта нам свако тело говори*. Београд: Лагуна.

Nielsen, R. K., & Sambrook, R. (2016). What is happening to television news?. *Digital news project, Reuters Institute*.

Nujić, D. (2010). *Mocijska tvorba u novinarsko-publicističkom stilu*. Faculty of Humanities and Social Sciences. Osijek.

Нушић, Б. (2017). *Реторика*. Талија: Ниш.

Prado, E., Delgado, M., García-Muñoz, N., Monclús, B., & Navarro, C. (2020). General-television programming in Europe (UE5): Public versus commercial channels. *Profesional de la Información*, 29, 1-12.

Рус-Мол, Ш. и Загорац, А. (2014). *Новинарство*. Београд: Клио.

Рот, Н. (2003). *Основи социјалне психологије*. Београд: Завод за уџбенике.

Roščin, S.K. (1989). *Psihologija i žurnalistika*. Moskva: Nauka.

Sabljak, T. (1981). *Rječnik šatrovačkog govora*. Zagreb: Globus.

Sapunar, M. (2000). Novinarska retorika “Als ob”. *Politička Misao*, 37, 105-112.

- Schweiger, W. (2000). Media credibility – experience or image?: A survey on the credibility of the World Wide Web in Germany in comparison to other media. *European Journal of Communication*, 15, 37-59.
- Stanojević, D. (2009). Jezik i moć medija. *CM Komunikacija i mediji*, 4(13), 81-96.
- Станојевић, Д. (2009). *Медијска еристика и јавни дискурс*. Београд: Србија.
- Stanojević, D. Ž. (2013). Public discourse and contemporary political communication. *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, 7(10), 99-110.
- Stanojević, D. i Đorđević, M. (2019). *Mediji i život bez smisla*. Jagodina: Fakultet pedagoških nauka.
- Stanojević, D., & Mirkov, L. (2022). Genological media alternative: Column as an antigenre. *CM: Communication and Media*, 17(52), 263-272.
- Tjuro, Dž. (2013). *Mediji danas 2, Uvod u masovne komunikacije*. Beograd: Klio.
- Todorović, N. (2006). Tabloidni žurnalizam. *CM: Časopis za upravljanje komuniciranjem*. 1(1), 19–31.
- Turković, H. (2005). Programska priroda televizije. *Zbornik radova Fakulteta dramskih umetnosti*, 8-9, 341-364.
- Vukojević, B. (2015). Mediji u Republici Srpskoj: publike i sadržaji u kontekstu teorije koristi i zadovoljstva. *CM: Communication and Media*, 10(34).

Maja Fićović

University of Belgrade – Faculty of Political Science

Nikola Perišić

Institute for Political Science, Belgrade

THE RHETORICAL PROCEEDINGS OF JOVANA JOKSIMOVIĆ
OBSERVED THROUGH THE ELEMENTS OF NUŠIĆ'S
"RHETORIC" DURING THE PRESENTATION OF THE
MORNING PROGRAM ON COMMERCIAL TELEVISION
CHANNELS

***Abstract:** Jovana Joksimović is a journalist and presenter who has devoted most of her career to leading the same show format, which is the morning program, and she has been working on this type of television format for almost 20 years. It is for this reason that she can be considered one of the most experienced presenters in Serbia when it comes to this type of program and the presenter who has been continuously engaged in the form of morning programs in Serbia for the longest time. During her career, she worked on three different commercial television stations, namely: Pink, Prva and K1. It should be noted that on Pink and Prva she often hosted the program together with Srđan Predojević. In addition, she worked with the same colleague at the Public Media Service (RTS). Because of all the above, the subject of this paper is the rhetorical actions of Jovana Joksimović during the morning program. In his book "Rhetorics", Nušić indicates that a good style is based on "clarity and purity of speech, as well as on correct tonal articulations". The basic hypothesis from which the paper is based is that, regardless of the different commercial television channels on which she worked, Jovana Joksimović is prone to the same rhetorical actions such as interrupting the interlocutor or speaking in parallel with the interlocutor, which makes it difficult to follow the conversation she leads. In addition, the research and analysis showed that Jovana Joksimović's journalistic expression is dominated by an illogical and incongruous approach, which has the consequence that there is no proper order during the interviews she does in her television program. Such an approach has far-reaching consequences for the development of a culture of dialogue in the public sphere.*

***Key words:** morning program, Jovana Joksimović, rhetorical analysis, Nušić's rhetoric, commercial television channels*